

Тож, освіта в Угорщині, має чимало переваг. Країна створює та реалізує цільові програми для приваблення студентів з інших країн Східної Європи, зміцнення власного кадрового потенціалу. Досвід Угорщини варто використовувати і Україні, яка може бути привабливою для студентів з країн Закавказзя та Середньої Азії.

Список використаних джерел

1. Кількість українських студентів за кордоном продовжує стрімко зростати [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/life/_kilkist-ukrayinskih-studentiv-za-kordonom-prodovzhuye-strimko-zrostati/768831
2. Освіта в Угорщині. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.uad.lviv.ua/studentu/konkursy-konferentsii-vystavky/39-naukova-diialnist/navchannya-studentiv-aspirantiv-doktorantiv-i-molodykh-vchenykh/mizhnarodni-stypendii-hranty/stypendiini-prohramy/85-uhorshchyna>
3. Навчання та вища освіта в Угорщині. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://kudapostupat.ua/navchannya-v-ugorshhyni/?fwp_paged=4
4. Вища освіта в Угорщині. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukr.iqconsultancy.com.ua/countries/hungary/>
5. Стипендіальна програма «Stipendium Hungaricum». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://za-kordon.in.ua/uk/statti/navchannia-za-kordonom/341-bezkoshtovne-navchannya-v-ugorshchini>

Тарасенко І.О., д.е.н., професор;

Цимбаленко Н.В., к.е.н., доцент;

Тарасенко О.С., аспірант,

*Київський національний університет технологій та дизайну
(м. Київ, Україна)*

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЇЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ

В сучасних умовах вища освіта, як суттєвий чинник забезпечення конкурентоспроможності та економічної безпеки країни, є найбільш вразливою ланкою для викликів глобалізації і внутрішніх загроз. З іншого боку, в умовах загострення фінансово-економічної та політичної ситуації в країні можливості забезпечення стійкого розвитку національної економіки на інноваційних засадах визначаються рівнем розвитку людського капіталу, освіти і науки, обсягом інвестованих у ці сфери ресурсів. З огляду на зазначене інвестиції у розвиток вищої освіти, де, перш за все, формується людський капітал, є на даному етапі найбільш ефективними та пріоритетними, оскільки потенціал більшості галузей економіки залежать від професійного рівня працівників. Це особливо актуалізується в умовах формування економіки знань, коли система вищої освіти є основою розвитку економіки, соціально-економічного прогресу країни.

Слід зазначити, що зовнішнє середовище сучасного ЗВО розвивається більш швидкими темпами, ніж інструментарій, засобами якого можна отримати аналітичну інформацію для управління його економічною безпекою. З огляду на це, особливого значення набуває аналіз і прогнозування загроз економічній безпеці системі вищої освіти загалом та окремого ЗВО як елемента цієї системи, що зумовлюються змінами у зовнішньому середовищі та глобальними тенденціями соціально-економічного розвитку, а також дослідження можливих напрямів подолання виявлених загроз.

Тенденції та перспективи розвитку вищої освіти України в сучасних умовах визначаються множиною проблем, небезпек і ризиків, виникнення яких обумовлене дією макроекономічних чинників. Так, аналіз статистичних даних і наукових праць, присвячених питанням економічної безпеки України та її окремих елементів, дозволив зробити висновок про суттєве погіршення соціально-економічної ситуації в країні протягом останніх років.

Реакцією населення України на суттєве погіршення економічних умов стало посилення міграційних процесів. Результати досліджень науковців в рамках проекту «Моніторинг української міграції: вимушена і трудова мобільність» (2015-2016 рр.) [1, с. 30], а також «Міграція в Україні: факти і цифри» (2016 р.) [2], підтверджують наявність таких

міграційних тенденцій: зростання в Україні чисельності емігрантів при скороченні кількості імігрантів і, як результат, втрата частини економічно активного населення; переорієнтація міграційних потоків до країн ЄС за рахунок скорочення міграції до Російської Федерації.

Серед специфічних рис міграційних процесів 2014-2016 рр. експерти відзначають [1, с. 30-32]: зростання популярності отримання освіти в країнах ЄС; підвищення чисельності українців, які планують працевлаштування за кордоном, особливо серед молоді; прагнення уникнути військової служби.

Слід зазначити, що до причин розглянутих явищ необхідно віднести також наслідки військового конфлікту на Сході України і поглиблення кризових явищ в економіці, серед яких: зростання безробіття та темпів інфляції, падіння рівня життя населення та відповідне зростання рівня бідності; значна обмеженість можливостей влаштуватись на роботу відповідно до отриманої освіти, навичок та досвіду.

За умови ж загострення економічної і політичної ситуації в країні, що може спричинити збільшення відтоку абітурієнтів до країн Європи, ситуація в українській вищій освіті може значно погіршитися. Це вимагає від уряду негайних дій, спрямованих на збереження молоді частини населення, яка є основним джерелом формування і примноження людського капіталу країни.

Крім того, скорочення чисельності абітурієнтів внаслідок негативних міграційних процесів відбувається в умовах складної демографічної ситуації, що також становить загрозу для економічної безпеки українських ЗВО і України в цілому. Динаміка загальних коефіцієнтів народжуваності, смертності та природного приросту населення в Україні свідчить про погіршення демографічної ситуації в Україні з початку 90-х років ХХ ст., оскільки має місце негативний природний приріст (убуток) населення. Демографічна ситуація в Україні не є унікальною. Тенденції старіння населення, зниження рівня народжуваності та відповідного скорочення чисельності студентів університетів є характерними для абсолютної більшості країн ЄС і країн колишнього СРСР, що підтверджується дослідженнями, представленими в працях [3-4]. Так, як зазначається на сторінках електронного видання «Кореспондент.net», «... населення європейських країн в середньому старше жителів інших частин світу. До такого результату прийшли співробітники Берлінського інституту населення і розвитку в соціологічному дослідженні». Це, як зазначає видання, може зумовити низку проблем, серед яких: проблеми з виплатою пенсій та соціальної допомоги у майбутньому, проблеми з пошуком висококваліфікованих кадрів. У 2015 році показник смертності в 28 державах-членах ЄС перевищив показник народжуваності вперше з часів Другої світової війни. Проте, згідно з прогнозами, населення Європейського Союзу продовжить рости і збільшиться з 510 до 529 мільйонів чоловік до середини століття завдяки іммігрантам з інших країн [5]. Зокрема, нинішня міграційна криза і пов'язаний з ним приплив населення до країн ЄС (а, отже, відтік населення з країн походження мігрантів) позитивно вплинули на демографічну ситуацію в Європі. Дослідження також виявило демографічну неоднорідність Європи: так, в країнах Центральної, Західної і Північної Європи в найближчому майбутньому очікуються відносно високі показники народжуваності та імміграції. Країнам Південної і Східної Європи, навпаки, загрожують демографічні втрати. Що ж стосується України, то число дітей, як зазначається в [5], за 25 років (включно по 2017 рік) в країні скоротилося вдвічі.

Таким чином, найсуттєвіша на сьогоднішній день, на думку авторів, загроза економічній безпеці українських ЗВО – скорочення контингенту студентів – визначається дією негативних демографічних та міграційних процесів, які, в свою чергу, є наслідками тривалої економічної та політичної кризи, значного погіршення рівня життя населення.

Зазначене дозволяє висловити припущення про доцільність використання процесу інтернаціоналізації освіти з метою забезпечення притоку іноземних студентів до вітчизняних ЗВО; підвищення якості освіти, академічної мобільності та кваліфікації викладачів і науковців; збільшення обсягів і диверсифікації джерел фінансування ЗВО.

Відповідно до «Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року», основною її метою визначено «створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір» [6]. Водночас, на європейському ринку освітніх послуг українські ЗВО залишаються неконкурентоспроможними, що підтверджується посиленням трудової та академічної міграції українців до країн ЄС, а привабливість українських ЗВО серед студентів-іноземців з таких країн як Туркменістан, Азербайджан, Ірак, Індія, Нігерія, Марокко, Йорданія, Ірак, Китай, Грузія, Узбекистан, Туреччина пояснюється, перш за все, невисокою вартістю навчання і проживання в Україні [2, с. 23].

Крім того, забезпечення економічної безпеки ЗВО вимагає врахування ризиків, що супроводжують процес інтернаціоналізації освіти а саме: втрата національної цілісності через еміграцію українців до країн ЄС і одночасну іміграцію до України осіб з менш розвинених країн; значна комерціалізація вищої освіти; відтік талановитої молоді закордон.

Таким чином, проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що саме складні економічні умови в Україні є однією з основних причин низького рівня конкурентоспроможності вітчизняних ЗВО на європейському ринку освітніх послуг і, як наслідок, суттєвого скорочення чисельності абітурієнтів. Для вирішення зазначеної проблеми на етапі реформування системи вищої освіти в умовах її інтернаціоналізації необхідно розробити заходи, спрямовані на максимальне використання наявних конкурентних переваг, а саме: поглиблення та диверсифікація співпраці з країнами, зацікавленими в академічній іміграції до України (Туркменістан, Азербайджан, Ірак, Китай, Марокко, Нігерія, Йорданія та ін.); налагодження партнерських зв'язків із університетами країн ЄС з метою реалізації проектів, що надають можливість отримати диплом європейського зразка, навчаючись в Україні.

Список використаних джерел

1. Українська міграція у часи кризи: вимушена і трудова мобільність (2015-2016) за фінансової підтримки Міжнародного Вишеградського фонду [Електронний ресурс] / Під редакцією Душана Дрбохлава, Марти Ярошевич // Громадська організація «Європа без бар'єрів»: [Офіційний веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Migr-mobility-ukr.pdf>. – Дата останнього доступу : 19.07.2018. – Назва з екрану.
2. Міграція в Україні: факти і цифри. 2016. Міжнародна організація з міграції (МОМ). Представництво в Україні [Електронний ресурс] / Міжнародна організація з міграції: [Офіційний веб-сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf. – Дата останнього доступу : 19.07.2018. – Назва з екрану.
3. Зелікова Ю.А. Старееющая Европа: демография, политика, социология. – СПб.: Норма, 2014. – 224 с.
4. Зонин Н. А. Демографические факторы и объем рынка высшего образования (на примере Калининградской области) / Н.А. Зонин, В.Е. Лунин // Молодой ученый. — 2015. — №10.2. — С. 31-34. — Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/90/19053/> – Дата последнего просмотра : 23.10.2018. – Название с экрана.
5. В странах ЕС демографический кризис – исследование [Электронный ресурс] / Журнал «Корреспондент.net»: [офиц. веб-сайт]. – Режим доступа : <https://korrespondent.net/world/3871905-v-stranakh-es-demograficheskiy-kryzys-sledovanye>. – Дата последнего просмотра : 25.10.2018. – Название с экрана.
6. Стратегія реформування системи вищої освіти в Україні до 2020 року [Електронний ресурс] / ОСВІТА.UA: [веб-сайт]. – Електрон. дані. – Київ, 2018 – Режим доступу: http://osvita.ua/doc/files/news/438/43883/HE_Reforms_Strategy_11_11_2014.pdf. – Дата останнього доступу : 05.09.2018. – Назва з екрану.

Трима К.А., к.політ.н., п.н.с.

Інститут вищої освіти НАПН України

(м. Київ, Україна)

ВПЛИВ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЮ ЗВО В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В сучасному освітньому просторі міжнародні, регіональні, національні та локальні громадські організації стають активними учасниками освітнього процесу, приймаючи участь в різних аспектах його функціонування. На стала виключенням сфера інтернаціоналізації діяльності закладів вищої освіти. Саме участь ЗВО у роботі наднаціональних громадських